

Системна історія зовнішньої політики і дипломатії XX-XXI століть: міжнародно-політичний та інституціональний виміри

УДК 327:94

Під грифом МОН України вийшло друком міжвузівське навчально-наукове видання (Дипломатична академія України при МЗС України і Чорноморський державний університет імені Петра Могили) із започаткованої серії підручників, навчальних посібників і монографій нового покоління, а саме: С.В. Пронь, Т.М. Пронь, В.Г. Циватий. *Міжнародні відносини та зовнішня політика: системна історія 1914-2014 років: навчальний посібник.* – Київ-Миколаїв: «Іліон», 2014. – 244 с. ISBN 978-617-534-209-1.

Нині серед найголовніших завдань Дипломатичної академії України при МЗС як навчально-методичного центру української вищої школи за спеціальностями зовнішньополітичного і дипломатичного профілю – є саме підготовка нового покоління монографій, навчально-наукових видань, підручників і навчальних посібників, упровадження креативних технологій навчання XXI століття. Нові видання повинні забезпечити високий світовий рівень якості підготовки студентів зі спеціальностей зовнішньополітичного та дипломатичного профілю.

Рецензоване видання авторського колективу – це оригінальне, сучасне й актуальне навчально-наукове дослідження, у

Рецензія: Пронь С.В., Пронь Т.М., Циватий В.Г. Міжнародні відносини та зовнішня політика: системна історія 1914-2014 років / С.В. Пронь, Т.М. Пронь, В.Г. Циватий. – 2-ге вид., доп. і перероб. – Київ-Миколаїв: «Іліон», 2014. – 244 с. – ISBN 978-617-534-209-1

якому проаналізовано та системно викладено витoki й реальний стан міжнародних відносин, зовнішньої політики та дипломатії XX-XXI століть, як важливої складової еволюції та трансформації політико-дипломатичних систем і систем міжнародних відносин глобалізованого світу. Основні висновки зроблено за результатами наукового аналізу документів українських і зарубіжних архівів, матеріалів вітчизняної та іноземної періодики, видань української діаспори.

Його головне призначення полягає в тому, щоб навчити вдумливого читача орієнтуватися в тенденціях сучасних міжнародно-політичних, геополітичних і світових процесах, а також допомогти усвідомити рушійні чинники, що впливають на політичну, дипломатичну чи економічну діяльність державних акторів як на світовій арені, так і в межах географічно визначених міжнародно-політичних регіонів.

Це видання надає вичерпну інформацію з проблемних питань зовнішньої політики й дипломатії найбільших

держав світу, аналізує фундаментальні проблеми міждержавних відносин у XX-XXI століттях, пов'язані з їхнім економічним, інституційним, соціокультурним, дипломатичним і політичним розвитком у період глобалізації та поширення інтеграційних процесів у світі. Книжка зорієнтована на вирішення таких основних дослідницьких завдань: вивчення особливостей геополітичного та інституціонального середовища різних регіонів і країн світу; національних інтересів великих держав; аналіз характерних рис інституційної, управлінської, зовнішньополітичної, дипломатичної та зовнішньоекономічної діяльності провідних регіональних держав із реалізації національних цілей і стратегічних програм розвитку в чітко визначеному географічному просторі; ознайомлення з актуальними глобальними проблемами, які потребують колективного вирішення і прийняття виважених спільних рішень.

Рецензоване видання містить необхідні матеріали для вивчення курсу всесвітньої історії, полі-

тології міжнародних відносин, зовнішньої політики та дипломатії згаданого хронологічного періоду.

Автори досліджують особливості міжнародних відносин і дипломатії напередодні та в роки Першої світової війни (розділ II, с. 18-26); проблеми повоєнного мирного врегулювання й особливості та домінуючі проблеми Версальської системи міжнародних відносин (розділ III, с. 27-32); міжнародні відносини та зовнішню політику в роки світової економічної кризи (1929-1933 рр.) (розділ V, с. 38-44); міжнародні відносини та зовнішню політику напередодні та в період Другої світової війни (розділ IX, с. 74-80); пріоритети та принципи кадрового забезпечення дипломатичної служби США (розділ XVII, с. 169-178) та ін.

У вступі зазначено, що «ця книга – лише спроба через призму системної історії опанувати, дослідити, розібратися в міжнародних відносинах і зовнішній політиці сучасного світу. Системність полягає не лише в хронологічному зваженому викладенні фактологічного матеріалу, а й в ілюстрації логіки, рушійних сил світової політики, їх переваг, недоліків, протиріч, які в цілому доводять, що міжнародні відносини – складний, але єдиний

організм з усіма притаманними йому історичними компонентами (с. 9)».

Протягом багатовікової історії окремі держави і регіони в цілому досить часто виступали як самостійні гравці не лише на національному рівні, а й на міжнародній арені. Однак саме наприкінці XX – на початку XXI століть стали приділяти особливу увагу їхній ролі в міжнародних справах, зовнішній політиці та дипломатії. Тому окремі розділи цього видання присвячено вищезгаданій проблемі (розділи XIV, XV, XIX).

Метою видання є системний виклад історії та нинішнього стану політико-дипломатичних і систем міжнародних відносин із позицій сучасних наукових розвідок та в контексті можливості врахування історичного досвіду в інституціональній розбудові сучасних держав та їх політико-дипломатичних систем глобалізованого простору.

У цілому ж допитливий читач отримав у своє розпорядження аргументовану й змістовну, виважену в науково-теоретичному і методичному плані та

видану на високому поліграфічному рівні видавництвом «Іліон» наукову книжку. Сподіваємося, що рецензоване видання зацікавить студентів-міжнародників, студентів і слухачів Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України, допоможе їм краще зрозуміти сучасність, спираючись на історичні приклади, представлені в навчальних курсах «Політологія міжнародних відносин», «Історія міжнародних відносин», «Компаративна історія, теорія і практика дипломатії», «Дипломатія іноземних держав», «Світова дипломатія» та ін.

Зі сторінок цієї книжки читач, зокрема, може дізнатися про польсько-українську територіальну проблему в міжнародних відносинах кінця Другої світової війни; особливості формування та реалізації основних напрямів міжнародних відносин та зовнішньої політики США; політичну історію Європи 1990-х років та її місце в системі міжнародних відносин; публічну дипломатію Республіки Польща XXI століття; головні наукові досягнен-

ня та проблеми людства XX ст.; Азійсько-Тихоокеанський регіон, Японію, Китай в етнокультурній та історичній спільності; конференційну дипломатію періоду Другої світової війни та багато іншого цікавого історико-політичного та пізнавального подієвого матеріалу. У виданні можна знайти пояснення причин соціокультурної трансформації КНР з ізольованої країни Азії в одного з економічних лідерів світу, простежити, як саме втілюють свою зовнішню політику США на різних континентах.

Рецензована праця, написана на достатньо високому теоретичному та методичному рівні, буде цікавою для науковців, професійних політиків, дипломатів, аналітиків у сфері зовнішніх зв'язків, викладачів, студентів.

Вдалою знахідкою видання є пропонований читачеві розділ: «Міжнародні відносини та зовнішня політика в афоризмах (державна, закон, політика, дипломатія, історія, національні особливості)» (с. 215-219).

Сподіваємося, що рецензована праця буде корисною для державних службовців і дипломатів, громадських діячів, які з інтересом познайомляться з розширеною інформацією про геоекономічні та геополітичні інтереси держав у сучасному глобалізованому світі.

Бажаю авторському колективові продовжити за хронологією наступне видання, адже 2015 р. був досить багатим на політичні, дипломатичні, соціокультурні події, які варто проаналізувати і

вписати в системний контекст розвитку світових подій, еволюцію політико-дипломатичних систем і конфігурацію міжнародних відносин. Та й початок 2016 р. вже поставив перед нами багато проблемних питань, що потребують нагального політичного осмислення і тактико-стратегічного вирішення.

Отже, напевно, варто дослухатися заключного слова авторів рецензованої книги, які наголошують, що «... це видання стане корисним і сприятиме добрій справі – усвідомленню, вивченню та практичному використанню уроків – беручи за основу та опанувавши системну історію – помилок, досягнень, досвіду міжнародних відносин, зовнішньої політики і дипломатії XX – початку XXI століть. Щастя Вам!» (с. 221).

Звісно, у книжці приділено увагу багатьом історичним подіям і неперерісним у житті людства фактам. Читати це дослідження доволі легко – науковий матеріал викладено дуже яскравою мовою, що дає змогу прекрасно сприйняти зміст книги як фахівцями-міжнародниками, так і тими, хто має бажання краще зорієнтуватися в складних процесах геополітичних, геостратегічних, геодипломатичних та геоекономічних змін світової політики та дипломатії нашого часу.

Андрій КУДРЯЧЕНКО,
директор Інституту
всесвітньої історії НАН
України, доктор
історичних наук, професор,
заслужений діяч науки і
техніки України